

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Tämä on alkuperäisen artikkelin rinnakkaistallenne (kustantajan versio).

Viite:

Huldén, B., Lummi, R., Romppanen, H., Valtonen, I., Välimäki, P., & Åhman-Nylund, M. (2023). Ruotsin kielen opetus jatkuvassa muutoksessa. *Tempus* (4), 16–17.

Ruotsin kielen opetus jatkuvassa muutoksessa

Kotimaisten kielten osaaminen on keskeistä kaikessa työelämässä – ei ainoastaan viranomaistahoilla. Hoppet-ryhmä, jonka jäsenet toimivat ammattikorkeakouluissa, pyrkii toiminnallaan turvaamaan ruotsin kielen asemaa.

Teksti BARBARA HULDÉN, RAIJA LUMMI, HENRI ROMPPANEN, IDA VALTONEN, PAULA VÄLIMÄKI, MARIA ÅHMAN-NYLUND

Hoppet on valtakunnallinen yhteistyöryhmä, jonka tavoitteena on edistää ruotsinkielistä opetusta ammattikorkeakouluissa, lisätä ruotsinopettajien osaamista ja yhteenkuuluvuuden tunnetta Suomessa ja pysyä ajan tasalla Pohjoismaiden koulutusalan tahtumista.

Ajattele itse!

Nykyisissä korkeakouluopinnoissa opiskelijoiden on tärkeämpää kuin ehkä koskaan aikaisemmin oppia ajattelemaan itsenäisesti. Tämä koskee kaikkia aineita, myös ruotsin kieltä. Yksi ajankohtainen teema on tekoäly. Kuinka pedagogien ja opiskelijoiden tulisi suhtautua sen tarjoamiin uusiin mahdollisuuksiin? Nämä työkalut muuttavat opetusta, ja opettajien on pysyttävä mukana kehityksessä: työkaluja on opittava käyttämään kriittisesti ja järkevällä tavalla.

Maamme yritykset tarvitsevat kielitaitoisia työntekijöitä. Suomen ruotsinkielinen väestö ei yksistään riitä kattamaan ruotsinkielisen asiakaspalvelun tarvetta. Jotta Suomi voisi jatkossakin palvella ruotsiksi ja esimerkiksi harjoittaa menestyksekkästä ulkomaankauppaa ja viedä tuotteitaan ja osaamistaan muihin maihin, on kielitaidon merkitys olennainen. Etätyöskentely on nykyään tavallista, ja monet työtehtävät ovat ajasta ja paikasta riippumattomia. Samalla kielitaidon tarve lisääntyy yksikielisillä paikkakunnillakin, eikä vieraan kielen puhuminen vaadi välttämättä matkustamista toiseen kuntaan tai toiseen maahan.

Pohjalla kielilaki

Kielilaki määrittää viranomaiset Suomessa joko yksi- tai kaksikielisiksi. Kielilain tarkoituksena on turvata perustuslaissa mainittu oikeus saada palvelua omalla kielellään niin oikeudessa kuin muidenkin viranomaisten kanssa asioidessaan, sekä suomeksi että ruotsiksi.

Lain mukaan opiskelijan on osoitettava toisen kotimaisen kielen taitonsa osana ammattikorkeakoulututkintoaan, yleensä toisen kotimaisen kielen opintojen yhteydessä. Suullinen ja kirjallinen kielitaito arvioidaan erikseen asteikolla tyydyt-

tävä-hyvä KORU-hankkeessa (Korkeakoulujen ruotsin kielen suoritusten yhteismitallisuuden kehittäminen 2003–2005) laadittujen taitotasokuvauksien mukaan. Taitotasot perustuvat yleiseurooppalaiseen viitekehukseen, ja ne antavat hyvän perustan yhtenäiselle arvioinnille korkeakouluissa.

Uusin ajatuksin

Tekoälyn ja kielimallien käyttö on pakottanut ammattikorkeakoulujen opettajat analysoimaan ja arvioimaan opetustapojaan. Verkko-opinnoissa käytössä on ohjelmia, jotka pystyvät arvioimaan opiskelijan suorituksia automaattisesti. Tämä voi johtaa siihen, että korkeakouluopiskelija ei opintojakson aikana kommunikoi muiden ihmisten kanssa. Tällöin unohdetaan kuitenkin yksi kielen tärkeimmistä ominaisuuksista: viestintä toisen kielenkäyttäjän kanssa.

Yhdessäololla on positiivinen vaikutus oppimiseen.

Opiskelijoiden pahoinvointi on kasvanut viime vuosien aikana. Tätä on tutkittu muun muassa ruotsinkielisessä koulutuksessa Suomessa. Yleiskuva koululaisten ja opiskelijoiden hyvinvoinnista on hyvä, mutta samalla stressi ja psyykkiset ongelmat lisääntyvät. Yksi mahdollinen syy voi olla, että opiskelijat viettävät liikaa aikaa itsenäisten opintojen parissa kotona. Yhdessäololla on positiivinen vaikutus oppimiseen.

Mielestämme yhteiskuntamme tarvitsee edelleen pedagogoja, jotka ohjaavat opiskelijoita ja kommunikoivat heidän kanssaan. Opiskelijan ja opettajan välinen vuorovaikutus on tärkeä myös motivaation kannalta. Tämä otetaan esiin uusissa Ammattikorkeakoulujen kielten ja viestinnän opetuksen suosituksissa (2023), joissa painotetaan ihmisten välisen vuorovaikutuksen tärkeyttä kielten oppimisessa, niin lähiopetuksessa kuin verkko-opetuksessa.

Laajaa korkeakoulujen yhteistyötä tarvitaan, jotta löydämme toimivia tapoja oppia ruotsia ja jotta opetus keskittyy olennai-

seen. Yhteiset linjaukset ovat tarpeen arvioinnin näkökulmasta. Tällä hetkellä muuttuvassa tilanteessa linjaukset elävät, sillä työkalut kuten Chat GPT muokkaavat arkielämäämme. On tärkeää, että sekä opiskelijat että opettajat oppivat käyttämään tekoälytyökaluja vastuuntuntoisesti tilanteissa, joissa niistä on hyötyä ja apua.

Yhteisiä linjauksia työpajoissa

Hoppet järjestää Vårträff-koulutuspäiviä ammattikorkeakoulujen ruotsinopettajille. Tulevana vuonna Hoppet-ryhmä suunnittelee yhteistyötä Folktingetin kanssa ja kutsuu heidän edustajansa kevään 2024 Vårträffeille. Kevään 2023 Vårträff-koulutuksessa järjestettiin työpaja, jossa keskusteltiin muun muassa arvioinnista ja ruotsinopetuksen yhteisistä linjoista. Kysyimme: mitä meidän tulee oppia yhdessä?

Kieliopintojen jatkuvuuteen olisi tarpeen kiinnittää huomiota myös toisella asteella ohjaamalla jatko-opintoja suunnittelevia opiskelijoita panostamaan ruotsin opintoihin.

Kielen osa-alueiden ja vuorovaikutuksen tulee sisältyä kielten opetukseen. Työpajassa keskusteltiin pitkään siitä, kuinka eri kompetensseja nykyään arvioidaan ruotsinopetuksessa. Todettiin, että kielenoppimisen pitäisi johtaa kykyyn kommunikoida vapaasti opiskeltavalla kielellä. Kommunikointikyky nostetaan esiin myös amk:n kielten ja viestinnän opetuksen käytäntösuosituksissa. Työpajassa tultiin siihen tulokseen, että työnantajat tarvitsevat ja haluavat laatua. Opiskelijat, jotka opiskelevat suomalaisessa ammattikorkeakoulussa, toimivat eräänlaisina korkeakoulun laatuindikaattoreina siirtyessään työelämään. Olisi hyvä, että työpaikoilla olisi mahdollisuus edelleen kehittää omaa ruotsin kielen taitoaan.

Työpajassa nousi esiin, että arviointikriteerien on oltava selkeitä jokaisessa tutkinto-ohjelmassa. Annetut arvosanat antavat työnhaussa käsityksen siitä, millainen valmistuneen henkilön kielitaito on. Esimerkiksi sairaanhoitajaopiskelijoiden arvosanojen on kerrottava todellisesta kielidosta, jotta potilaiden terveys ei vaarannu puutteellisen kielitaidon vuoksi.

Arviointi perustuu yhdessä työstettyihin arviointikriteereihin. Tasoarviointi voi olla rohkaisevaa ja kannustavaa opiskelijoille, kun kriteerit ovat kaikille selkeät. Nykyiset ruotsin kielen arviointikriteerit voisi esittää esimerkiksi viiden portaan mallina. Vaikka KORU-hankkeessa laaditut kriteerit, joihin arviointi perustuu, ovat monipuolisia ja hyvin muotoiltuja, voisivat ruotsin opettajat yhdessä keskustella, miten näitä tulisi päivittää. Mitä arviointiperusteet tarkoittavat nyt käytännössä, kun tekoäly on tullut osaksi arkea?

Tavoitteiden saavuttaminen

Entä kuinka voidaan rakentavalla tavalla varmistaa, että opiskelijat saavuttavat vaaditun taitotason? Hoppet-ryhmä haluaa nostaa esiin huolensa, onko mahdollista saavuttaa lakisäätei-

nen taso (B1) toisessa kotimaisessa kielessä tietyissä koulutusohjelmissa, joissa on vain kolme pakollista opintopistettä. Uusienkin amk:n kielten ja viestinnän käytäntösuositusten mukaan suositellaan vähintään 5 opintopistettä, ja tämä olisi Hoppet-ryhmän mielestä ehdoton minimiraja toisen kotimaisen kielen opinnoille korkeakouluissa.

Hoppet-ryhmän mielestä olisi myös hyvä, että ruotsin kielen opinnot jakaantuisivat pidemmälle ajanjaksolle, esimerkiksi kahdelle lukukaudelle, sillä kielenoppiminen on prosessi, joka vaatii aikaa ja harjoittelua. Opiskelijan lähtötaso ammattikorkeakoulussa voi olla alhainen, jolloin asetuksissa ja viitekehysessä vaaditun osaamisen ja taitotason B1 saavuttaminen toisessa kotimaisessa kielessä vaatii opiskelijalta merkittäväkin panosta. Kieliopintojen jatkuvuuteen olisi tarpeen kiinnittää huomiota myös toisella asteella ohjaamalla jatko-opintoja suunnittelevia opiskelijoita panostamaan ruotsin opintoihin.

Yhteinen näkemys

Vårträff 2023 -seminaarin työpajan osallistujat olivat yksimielisiä siitä, että toisen kotimaisen kielen arvosanaan vaikuttavat kirjalliset kokeet ja tehtävät on kirjoitettava kampuksella tai ainakin valvottuina. Verkossa valvottuja tenttejä ei pidetä luotettavina. Kirjalliset tuotokset on tehtävä valvotusti, eikä lopullista arvosanaa voi antaa valvomattomista tuotoksista. Olisi hyvä käydä yhteistä keskustelua, onko edelleen tarkoituksenmukaista antaa opiskelijoiden tehtäväksi kirjallisia tehtäviä, jotka tehdään etänä ja joiden tekijää ei voida varmentaa.

Suulliset tentit tulisi kevään 2023 Vårträffien työpajaan osallistuneiden mielestä järjestää reaaliaikaisesti joko kampuksella tai verkossa siten, että arvioiva opettaja tai arvioivat opettajat ovat läsnä. Jos arvioijia on yksi, voi keskustelun talentaa. Tämä takaa opiskelijan oikeusturvan niissä tilanteissa, joissa arvioinnissa on epäselvyyksiä. Pelkkä esityksen pitäminen muutaman kysymyksen kera katsottiin riittämättömäksi, jotta suullisia taitoja voidaan arvioida arviointikriteerien perusteella. Eurooppalaiseen viitekehukseen perustuvat yhteiset arviointikriteerit edellyttävät monipuolista vuorovaikutusta. Keskusteluun on otettava oppimisprosessin huomioiminen arvioinnissa. Laadukas ja oikeudenmukainen arviointi vaatii riittävästi resursseja ja kohtuullisia ryhmäkokoja.

Sekä opettajilta että opiskelijoilta vaaditaan avoimuutta muun muassa tekoälyn tuomia uusia tuulia kohtaan, jotta apuvälineitä opitaan käyttämään rakentavasti ruotsin opiskelun tukena. Keskustelua ja arviointia siitä, miten yhdessä opitaan ja kehitytään jatkuvasti, tulee nostaa esiin sekä kouluissa että opettajankoulutuksessa. Korkeakoulujen ruotsin opettajien on tärkeää tehdä yhteistyötä arvioinnin yhteisten suuntaviivojen hyväksi. Ruotsin kielen taidot ovat tulevaisuudessa yhä tärkeitä niin viranomaistasolla kuin muussakin työelämässä.

Kirjoittajat: Barbara Huldén, Raija Lummi, Henri Romppanen, Ida Valtonen, Paula Välimäki ja Maria Åhman-Nylund
Kirjoittajat ovat ammattikorkeakoulujen ruotsin kielen opettajia. Barbara Huldén toimii Arcadassa, Raija Lummi Lapin AMK:ssa, Henri Romppanen Kareliassa, Ida Valtonen Oamk:ssa, Paula Välimäki SeAMK:ssa ja Maria Åhman-Nylund Centria-amk:ssa.